

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Šibenik na godinu donaslanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unaprijed plate. — Priobčena pisma i zahvalne tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju.

Približava se dan obračunavanja....

i ulazi strah u kosti svima, koji se čute krivima, jer znadu, da bi im narod morao suditi kao najgorim neprijateljima, kad bi on mogao po svojoj slobodnoj volji da izreče osudu nad onima, koji su ga varali i nad njim harali bezkaznjeno. Narod nije do sada imao još potrebite svjesti i snage, da ih sa svojih ledja zbaci, a oni su cijenili, da mogu raditi što hoće. Sada, kad vide, da je narod po štogod od njihove sile odahnuo, kad znadu, da i narod uvidja njihov zločinačku djelatnost, sada ih plaši i sama misao, da bi im moglo biti kako su zaslužili.

Od tog straha snuždeni, klikaši se okupljaju i jaču pomoć protiv stranci prava, protiv pravašima, jer da je danas stranka prava nešto, što nije bila nikada.

"Narodni List" i splitska "Sloboda" vrve najcrnijim objedam protiv stranci prava. Tu se izmišlja nekakva luda obećanja iz Hernalsa, nekakva najodurnija tiranija klerikalna, tu se ustaje protiv tobožnjem zasluživanju naroda i otimanje i najzadnje pare ovoj jadnoj našoj Dalmaciji sa strane "crne internacionale" itd. itd. I kao da im to nije dosta, danas počimlju kukavelli hvaliti jučerašnju odvaznost, značaj, otvorenost i neobuzdanu ljubav za slobodom nas pravaša, a kao da smo danas postali nešto posve drugo nego smo jučer bili, prikazuju nas slugama Austrije, najcrnije reakcije, "crne internacionale", šušteršića i najvećim protivnicima narodne naše slobode itd.

Nu kad te tako ruži, kad ti što tko predbacuje, dobro je vidjeti, tko je to i za što to radi.

Dakle da vidimo te junake i da im zavirimo u pokretaške duše.

Oni govore u ime slobode, u ime onih, koji tobože osjećaju "dostojanstvo slobodna čovjeka", u ime onih, koji tobože "shvaćaju rugobu i sramotu klerikalnog robovanja", u ime onih ljudi, "koji su dostojni, da se zovu tim imenom", u ime "ciele duhom nezavisne i prosvjetljene Dalmacije"; oni pozivaju sve te, očajno ih pozivaju, da se slože, da ne smiju imati obzira u osudnoj borbi, koja im se nameće.

A koji su to slobodni, nezavisni itd.

Ajdemo redom. Bio pred par godina pravaš, kojemu je dozlogrdio kruh oporbe čim ga okusio. Danas je grmio protiv Handela, a kao sutra morao mu je lizati ruku. Taj i takav "pravaš" nije htio "glavom o zid", kako

on govoraše i htio se baviti svojim odvjetničkim poslovima. Nu, rek bi, uprav za to, dodijalo mu samovati, pa se obratio "malom puklu".

Svi se sjećamo. To je bilo kao jučer. U "ime interesa tog "malog puka", koga je taj čovjek najviše grdio? Koga je prikazivao kao upropastitelj ove nesretne naše zemlje? Koga je ružio kao silnike, koji su zarobili puk, ekonomično ga utukli? Koga je bez prestanka napadao kao vladine sluge, koji jedino rade za sebe, za svoju rodbinu? Koga je prikazivao kao cinike, koji se svemu rugaju i sve izpekulacije proslutiraju? Koga je pripodabljao javnim bludnicama, tminarima i upropastiteljima puka, izdajnicima naroda?

Pamtimo dobro. Ti nesretnici bili su Ivčević, Vuković, Biankini, Mihaljević, Tončić, Madirazze i njihove družbe.

A takovi su mu ti bili skoro sve do god. 1909, sve dok je pitanje Bosne konačno priznato od vevlasti rješeno.

Čim se to dogodilo, gospodin koji je bio ustao u ime maloga puka, počeo šijavati na svu silu i napokon ga vidimo da kleči pred onim istim Mihaljevićem i da obećaje pomoć "maloga puka" i onom istom Ivčeviću i Vukoviću i Biankiniu itd.

Što to znači? Znači da je gospodinu, čim je uvidio gdje se nalazi, dodijalo i opet grizti kruh časovite oporbe i da želi, kako je i prije želio, sačuvati položaj vladina skutonoše, pa bilo to u njemačke vlade, pa bilo i njemačkog namjesnika, pa bilo i kojeg vladinog slugu, samo da je on tu.

Oko toga gospodina bilo se sakupilo nešto djece propalih plemića i proceranih činovnika, a k ovima nadošlo i nešto druge činovničke djece ili seoskih danguba te po gdje koji gradski "inteligenta" i eto stranke koja u ime "malog puka" može kušati sve i sva, da napokon postane onim što u istinu jest: gorim i pokvarenim krimom one utvare, koja je kao mora evo kroz tolike godine pritiskivala grudi ove pokrajine i spječavala svaki napredak njezin. I sada

u ime nezavisnosti i slobode

hoće ti politički lakrdijashi da ustaju protiv stranci prava. Ali koja im je nezavisnost, koja sloboda? Ili nevidi svak da su ovo nevoljne zemlje bili razdijelili i predali na milost i nemilost nekoliko dinastija, koje su po njoj

haračile i napredak i slobodu i uma i savjesti i svako političko nezavisno mišljenje sputavali u verige progona i robstva? Ili nečuti svak da nedostojnijeg javnog života nemože biti od ovoga dosadašnjega, gdje je gospodarila razuzdanost u službi nekoliko klikaša? Ili nije svakomu već dodijalo ono zakrlijavanje svake zloporabe, ono zaštićivanje svake razspisnosti javnih truda, ono proganjanje svih koji su se dizali i ustajali u borbi protiv današnjim voditeljima u ovoj zemlji? Ili već nije očito, da je cijelo njihovo gospodstvo u javnom životu na štetu i sramotu i zemlje i pučanstva? U čemu su se izkazali; što su poduzeli da se bilo što popravi osim njihovih osobnih položaja i interesa njihovih družba?

Zavaravanje i obsjena im je život i u tom mogu se podičiti da su ipak po štogod napredovali, jer su bili zaveli neuke i lahkovjerne, koji su pazili na riječi, na vanjštinu, na bazarsku reklamu nedostojnu ozbiljnih ljudi i onih koji se štiju, ali dali je taj uspjeh trajan, dali je takav da su sami snijm zadovoljni?

Ni najmanje. Oni se sami stide svega onoga što su prisiljeni činiti i ne bi činili da se štiju i da drže štogod do naše javnosti.

Komu se ne grsti gledati ih u naručaju kad su se do jučer međusobno poricali svako lepo ljudsko svojstvo? Tko da ih poštuje, da ih sledi, kad vidi da su se uhvatili u jedno kolo oni koji su do jučer prizicali da su nepomirljivi neprijatelji, i kad zna, da ih na tu današnju ljubav nije nagnala korist puka, kao što ih na jučerašnje pogrdjivanje nije gonila ljubav obćeg dobra nego egoistična sila, da se uzdignu u nedogledne visine u mutnim časovima uzburkanog političkog života?

I sada te propale političke egzistencije, koje su se hranile i gojile u hladu svake vlade, koje su svakoj vladi pokorno služile, dok god su mogle očekivati koju milost za sebe i za svoje; sada ti balasti stare narodne stranke, ti odpadci pravaške, ti drugovi Chlumekih, Kačanskih, ti potepuhi Balkana, koji su gradili politiku na kombinacijam Nastića i ujedno služili svakom sustavu, ti zavaratelji puka u društvu sa tlačiteljima njegovim traže, uzročnika nečasti svojih...

I ne nalaze ga u sebi, nego u stranci prava, koja im križa puteve i koja nije htjela s njima nikakvog dodira, otkada se je uvjerila, da njima nije do naroda ni do nekakve stranke,

nego da im i narod i stranke služe samo sredstvom lakšeg izrabljivanja.

Bjesomučna hajka

započimlje od kad su se svi klikaši uvjerili, da mi pravaši pod nijednu cijenu ne čemo s njima u nicemu da zajednički radimo, jer svaki takav rad ne bi bio nego obsjena naroda.

Od tada mi pravaši postasmo za njih "antifinancijski, antikulturni i reakcionarni elementi".

Nu zaboravljaju, da ima već četrdeset godina, da radimo mirno i triezveno na svakom polju narodnog života i da se samo pravašima ima zahvaliti, ako Dalmacija u njezinom seljačkom pučanstvu nije dospjela na najniže stepene kulture i siromaštva. Zaboravljaju, da samo pravašima valja zahvaliti, ako u našoj zemlji ima narodne svjesti i pravog ljudskog dostojanstva.

I kad su ti barjaktari najgnusnijeg osobnog oportunitizma uvidjeli, da stranka prava nije od god. 1895. u svom radu do danas ni najmanje jenjala, nego da je u pučanstvu uhvatila korijena; kad su uvidjeli, da sve moguće nezakontosti, svi progoni ne pomazu, stadoše ucjepljivati tuđe biljke u naš nasad i navraćati na naše narodno stablo divljake, koje su i u većim narodima škodile.

Navjestište staležku borbu, ne bi li tako prekrili svu onu gnusnu njihovu rabotu.

Ali' sve im 't malo pomaze. U stranci prava mjesta je svim staležima i nijedan ne smije služiti orudjem drugomu, nego su svi kao činovni Hrvatske zauzeli za stvar puka, za stvar obću, jer je u narodu korien i snaga svima.

Bjesomučne borbe protivnika mi se ne bojimo i nismo ničije orudje, ničije ratijo, nego smo u službi domovine od kad postojimo. U korist domovine, u korist naroda radimo i za to ne dopuštamo, da se ciepuju prave narodne sile. Te sile hoćemo da složno djeluju na korist i napredak hrvatskoga naroda i nikoga drugoga.

Sustav klika i dinastija, sustav korupcije i nepotizma, sustav varanja puka hoćemo da prestane; eto to je sve, a puk kad odahne ode sile varalica, kad počme sam da svojom sudbinom odlučuje, snaci će se i bez turstvoja onih klika, koje proglašuju slobodu, samo da očuvaju robstvo, uzveličaju narodno jedinstvo samo da ubiju ovo naroda hrvatskoga, proglašuju dostojanstvo čovjeka, samo da ga ponize do nieme živine, koja bi imala klipsati za njima bez misli i bez odpora.

NA UZKRS.

Napisao Lav Tolstoj. — Preveo S. Zjazić.

Velika je subota došla one godine prije nego obično. Vožnje na saonama bijahu tekar dospjele, dvorišta su bila jošte pokrta sniegom, a potočici brzahu na poljima.

U jednoj ulici između dvaju dvorišta snieg je načinio mlaku. Melasja i Akuljina, dvije djevojčice iz dviju raznih obitelji susretoše se na popriečnim krajičcima maljušnoga jezera. Jedna djevojčica bijaše mnogo manja od druge. Objje imadjuhu novu opravku. Ona manja imadjaše modrikastu, a u starije bila je žutkasta i sva protivikana uresninama. Objema bile su glavice uzvezane rubcem.

Bio Uzkrš. Bile su na službi božjoj. Izašavši iz crkve, podjohse trkom k mlaci. Pokaza jedna drugoj sukunjiču, te se stadoše igrati. Htjahu provesti vrijeme u veselju, čineći da voda štrapa. Manja djevojčica zakorači u mlaku s obuvanim nogama, ali joj drugarica rekne: — Ne, Melasja! ne čini toga! mamica bi te mogla karati... Gledaj, a ču se iznuti, pa možeš ti i tako.

Obja djeteta snimiše obuću, te pripodignuvši opravu, bosonoge hodahu po vodi, idući jedna drugoj u susret. Kada je Melasja bija zašla u vodu do gležanja, rekne:

— Akuljino! strah me je... Ala je duboko!

Nije ništa! — odgovori druga; — to je najveća dubina. Ne boj se! idi ravno dodji mi u susret!

Kada su se malice približile: — Melasja, pazi! — rekne Akuljina; — ne postrapaj mi opravu! Idi polaganije!

Nije bila jošte dorekla, kad li Melasja, okrećući se oko sebe, podigne jednu nožicu, te je blatna voda postrapala i zamusala Akuljinu opravu. Voda štrcnu tako visoko, da joj je zahvatila i oči.

Opazivši ljage na novoj sukunjiči, Akuljina biesno skoči na Melasju, nabaci se svakakovim uvredama, potriče za njom i htjedne ju udariti.

Djevojčice se prestraši; savjest ju je korila. Brzo izadje iz mlake i otrči kući. Ali drugarica poteče za njom.

Mati Akuljinina susrela je kćerku u takovu stanju. Vidjevši joj zamazanu opravu i košuljak, reći će joj:

— Gdje si se uredila tako, vragoljanko? — Ja nisam kriva; Melasja je. Učinila je navlaš.

Žena doštie Melasju i pljusne je po liću. Melasja zavrišti tako glasno, da se čulo

u svojoj ulici. Mati prepozna je po glasu i iztrči prenelgo van.

— Zašto tako biješ moje djetu? — upravi susjedi i poprati ove rieči drugim posutama. Druga odgovori. Razpra se zaoštravala. Zene stojahu da se ne potuku. I susjedi izadjoše iz svojih kuća, i ulica bijaše nabita svetinom, štono vuče, pričeše, ali ne pomičući se jedna drugomu. Imala bi planuti i tučnja, kada li se između parničara uplete jedna stariča, baka Akuljinina, koja htjede da ih dozove razlogu.

Što hoćete da radite, mili moji? — rekne ona. — Na ovako sveti dan, košto je ovaj današnji, riečkate se! Grieh je. Danas ima da budemo svi veseli u miru.

Ma nitko ju ne poslušao, i zamalo ostade, što ju ne bacilo na tle. I ne bi nikako uspjela bila da utiša pobjesjenike, da joj iznenada Melasja i Akuljina ne dodjoše u pomoć.

Dok su se žene svadjale, Akuljini je pošlo za rukom, da pročišti sukunjiču. Zaboravivši na mržnju i povrativši joj se volja za igru, udari trkom k mlaci, uze kamenčić, načini njime brazdu u zemlji i izkopa maljušan jarak, eda bi voda protekla ulicom.

A Melasja vidjevši je, primakne joj se,

te ju s druge strane jednim štipcem podupre u njezinu djelu.

Medjuto se seljaci počeli ozbiljno naganjati i šakati; kad li malim jarkom voda proruri upravo onamo, gdje se stariča uzaman trudila ugušiti strasti. Dvije djevojčice trčkarahu sa strane jarka.

— Voda teče ča. Brzo, Melasja, sustavimo je!

I Melasja htjela bi da nešto rekne, ali bijaše tako izbudjena radošću, one nove igre, da joj rieči zaostajahu u grlu. Dvije djevojčice sveudilj trkahu i smijahu se, videći kako struja odnosi štipac, gnjurice ga i opet podizajući. Tako stigoše usred seljaka. Tađta stariča, upazivši ih, povika uzrujanjo svjetini: — Vi se dakle ne bojite Boga? Vi ste se polupali poradi ovih djevojčica; nu one su već zaboravile na mržnju te su se s ljubavlju i složno dale na igru. One pokazuju, da imadu više pameti od vas.

Seljaci pogledaše u djevojčice, smijahu se vlastitoj srdžbi i pokunjeno povratije se svojoj kućama...

„Ako ne budete kako djeca, ne uljezoste u carstvo nebesko!“

Nezavisni i prosvietljeni

kojima je stalo do značaja, do slobode, do napredka i kojima je dodijao ovaj gnusni sustav korupcije i hipokrizije, koji se krije pod plaštem slobodomislija, bit će svi sa strankom prava, jer gore nego je danas u ovoj zemlji, gdje se bez srama i stida rade lčevići, Vuković, Biankini, Tartaglie i Smolake, nije moguće da bude.

Svi ti uvidit će, da se već jednom mora junački ogledati sa ovim sustavom domaće naše politike, kojoj nije sveto ništa, nego koja se igra sa cijelim narodom, kao sa kojom drvenom igračkicom bez uma i bez srdca.

Što ga u ovaj gnjili ponizujući, nedostojni sustav dosadanje dalmatinske politike ulazi plašilo klerikalizma? Što ga ulaze vlastodržci? Što nacionalizam, kojemu da prieti pogibelj?

Promislite lakrdijaštva! I! Reklo bi se da treba utući pravaše, jer ovi hoće da zarobe i utuku nacionalnu misao, koju brani, recimo lčevići; treba utući pravaše jer ovi hoće da služe vlastodržcima protiv kojima se tobože bune Tončić, Vuković, Biankini, lčevići, Madirazze, Mihaljević itd.; treba utući pravaše jer ovi su protiv slobodi za koju se bore drugovi Kačanških i Chlumečkih i svih mogućih slugana sluginih sluga. Treba utući pravaše, jer oni hoće da utuku napredak i ekonomički razvitak puka, oni koji su jedini za obći napredak u istinu radili na svakom polju, a taj napredak će unaprediti oni koji su bili i jesu za svako sužanstvo i gubljenje puka.

Kud su kukavelji zašli? Udrili su u talam-base i bubnje zovuc na okup sve u Dalmaciji protiv pravašima, jer da su oni pogibelj najgora, a u istinu svak vidi da je sva ta vika na pomoć samo znak straha pred osudom razgnjevljenog naroda.

Jer što bi mogle dočekati te perjanice današnjeg najkukavnijeg sustava izrabljivanja u Dalmaciji, kad bi moglo doći do pravo slobodnog suda?

Mi nećemo da kažemo. Ali za sve njih neka govori stanje koje u Dalmaciji vlada, stanje koji oni svim silama podržavaju.

I još se junače

da će oni surbiti na svim linijama nas pravaše, nas, koji nikad i nigdje za sve nismo ništa tražili, nego koji od kad na javnom polju radimo, ulažemo sve naše umne i tjelesne sile za obćenitost.

Kukavelji! Ili se mi borimo od jučer? Ili mi nismo kušali sve što se od njih kušati može? Ili je kraja ili je sela ili je čovjeka našega, koji nije okusio od 1895 do danas, sve što oni mogu i znadu protiv pravašima i protiv stranci prava?

Ali polagano! Nas je borba očelila i naša je borba sveta, jer je za obće dobro, pak kad bi se i dogodilo što neče, biva da udruženi kličaši prodru u svojim namjerama, zar bi tim oni bili sjegnurni, zar bi utukli stranku, koja absolutno mora izvojevati pobjedu, ako će Hrvatski narod doći do pravo narodnog života?

Nebi. Stranka prava bi i nadalje živila svojim snažnim, samostalnim, slobodnim životom, koji je u istinu život cijeloga naroda hrvatskoga.

Nu do te pobjede kličaši neče doći. Narodu su klike i njihov svesud dodijale. Narod se razbudio i uvidio je, da su sive utvaraške bistrave rječii i pusta obećanja, samo utvara, zavaravanje. Narod je uvidio da mu je jedini prijatelj i brat-nitelj stranka prava.

I on će gdje god može biti u njezinim redovima. Što može pomoći Tončić, lčeviću, Biankinju, Vukoviću gnusni zagrija sa Smolakom i Tartagliom?

Tu grsti se i pogledat ih zagrljene, jer nije tu ljudstva, značaja, slobodarnstva, ljubavi, napredka i narodnosti nego tu je klika, utvara, sramota, poniženje svakog dostojanstva.

I ovima Šibenik leži na srcu. Leži im Zadar, Makarska, Imotski itd. U Šibeniku izići će za zgodnim kandidatom i utući pravaše.

Neka izadju Nitko ih se ne boji, kandidata mogu dovući, odakle hoće, kad zgodnog nemaju. Mogu ga dovući iz Zadra ili iz školskih prostorija, mogu bataliti dosadašnjeg, ali sve će im biti zaludu.

Neka se udruže sve klike Dalmacije, neka radi za njih tko god hoće, kule šibenske svladati neče, Šibenik sa okolicom od Tiesnog do Drniša i Frogrja nepobjediva je kula, odakle će sjeđinjene protivnike kroz svu Dalmaciju ili prije ili poslje snači užasan poraz.

Taj poraz udruženih kličaša biti će početak preporoda na ova, biti će zora obćeg narodnog oslobodjenja.

To znadu protivnici i jer misle da će taj poraz slediti skroz izbora, nazivaju score izbore osudnom borbom i plaše se, drhću od nje, ušao im je strah u kosti, jer su svjestni da su

zaslužili kaznu naroda, koja će ih za stalno stići po samom narodu prije ili poslje.

Bilo bi poželjno da to bude baš ovog puta, kada sami očekivaju. Mi ćemo nastojati, da tako bude.

Političke vesti.

Grof Forgach premješten. Sad je sigurno, da će austro-ugarski poslanik u Beogradu grof Furgach, o kojem je bilo toliko govora za Friedjungove i Vasičeve parnice, biti opozvan i drugamo premješten. Ovo je odavno zaključeno, jer je srbska vlada upozorila Aehrenthala, da je Forgach nakon spomenutih afera nemoguće u Srbiji, ali se nije htjelo, da izgleda, kao da je Forgach baš usled tih afera maknut, te se je čekalo na zaključak delegacija i na običajne godišnje premještanje diplomatčara. Ni u ostalim balkanskim državama nije Forgach više moguć.

Položaj u Austriji. Češke su se stranke podopnu sporazumile u pogledu novih izbora. Mladočesi i nacionalni socijalisti stupit će zajednički u izbornu borbu. Državopravni naprednjaci i staročesi, ako ne pristanu na ovaj kompromis, radić će ipak sporazumno sa spomenutim strankama. Realisti i agrarci, te klerikalci postaviti će samostalno svoje kandidata. Dr. Krámarž preporuča zajednički postupak svih Čeha pri budućim izborima, jer da je to bezuvjetno potrebno u interesu jedinstvenog češkog parlamentarnog kluba. O kompromisu između slovenskih stranaka prigodom izbora ne može biti ni govora, jer pučka stranka hoće da naprednjacima zadade zadnji udarac. U svim drugim zemljama agitacija je već počela.

Buna u Maroku. Buntovna plemena osvojila su Tazu blizu glavnog grada Feza. Ustašama se priključuju neprestano druga, do sada mirna plemena. Unatoč tome Francezka očito podupire sadašnjeg sultana Mulej Hafida, te je dapače francuski ministar izv. posala Cruppi izjavio u komorskom odboru, da će se doskora položaj u Maroku razbistriti. Tvrdi se, da se Njemčaka neče protiviti zajedničkoj akciji Španjoliske i Francezke u Maroku, te da bi dapače pristala i na likvidaciju Maroka, što bi bilo korisnije po Njemčaku.

Arnaunski ustanak. U Albaniji postaje položaj sve to kritičniji, jer se ustanak, koji je bio dosad ograničen samo na jedan dio Arbanaša blizu crnogorske granice, širi i među ostalim plemenima. Bojevi, u kojima se ustaše junački bore, neprestano traju. Pobjeda je sad na jednoj sad na drugoj strani, ali ustaše svaka imadu da zabilježe znatne uspjehe. Turska još uvijek šalje na bojište pojačanja. Turci tvrde, da su ustaše oboruzali Mauserovim puškama, kakve rabe i Crnogorci. Gubitci turskih četa vrlo su veliki. Crna Gora je pojačala pogranične straže a govori se, da mobilizuje vojsku, te da je pozvala sve Crnogorce u inozemstvu pod oružje. Tvrdi se, da će Turska postaviti Crnoj Gori ultimatum.

Naši dopisi.

Sinj, 10 travnja.

„Udar nadje iskr u kamenu“; a kako da sa zadarskog procesa ne odjekne glas o pustoju demokratskoj slavi u plemenitom srcu našega proslavljenoga Probišlava? Planuta je njegova duša na „nekalvalirski napadač dra. Krstelja“ i „ranjenim srecm gutajući krvave suze“ žalio je „poštenje oca starca i siede matere“ demokratskog velikog proroka.

Ali i suze su prestale, netom se oglašila prorokova „pobjeda“. On je u duhu gledao, kako za trijumfalnim prorokovim kolima stupa poraženi dr. Krstelj i pjesnička mu duša nije mogla odoljeti, a da se ne dade na ozbiljni rad, a da ne izpjeva divni slavospjev, i proslavi najljepši dan svoga tabora. Mnogo se je pripravljao; govorio, kako će na dušmane sasuti sav nauk Tolstoga, kao u onom famoznom predavanju. Željno smo očekivali navješteni plod na polju lijepe kuje; čekali smo, pa smo i dočekali. Rodilo se divno čedo iz Probišlavova srca i ugledalo svietlo božje u stupcima „Slobode“; rodilo se divno čedo, dostojno oca svoga. Samo žeta, što mu — prama očekivanju — ne kumovao Tolstoj, nego Cervantes.

Da šira javnost upozna ovu riedku veličnu, dobro će biti, ako u najkrupnijim potezim inzešem krasnu sliku njegove kavalirске duše i to iz posljednjih nekoliko mjeseca.

Nadareni vitez džilitao se na „crna“ Granicu u mnogim brojevima obiju „Sloboda“ sa križim i podpisim bajagičkih seljaka; ali seljaci izašli u novine i udri po njemu i obiedi ga sa prevarom, laži i klevetom. Nazvali ga falsifikatorom.

Nesreća je htjela, da je naš narod još „neprosvietljen“, pa ne shvatio njegovih viso-

kih namjera, pa na njegovu glavu sasuo svu gomilu križa i podpisa.

Naravno, da mu od to doba omrzla borba na otvorenom polju, pa se dao na vitezke dvige iz busije. Tko se ono po poreznom uredu vere? Tko ogovara sve, što pošteno misli i osjeća? Tko denuncira najsamopriorniji rad našega načelnika i poglavarstva i zemaljskom odboru i državnom odvjetništvu?

Podpisi su ljudi kruhoraca; a djelo je poznatog kavalira, vele ljubni jezici.

Pa nećete, da uzlikne na kraju svoga djela: „U nas Cervantes ne bi se usudio rugati se kavalistvu. Ima ga tako malo!“

Sinj, 12 aprila.

Odgovor „N. Jedinstvu“ i „Slobodi“.

Sudbena iztraga. Ove dvie slavosrbske novine razmeću se u svih 9 pasama, da su nam priuštili sudbeni iztrag. Odgovaramo: česa se ova stidila, tim se koza dižila. To je narodna poslovlja. Stoji ko izduške u dub. Bio je sudac iztražitelj i izvidio sve. Što će bit od svega, čekamo, da vidimo. Pelivane se vodje naše „ujedinjene opozicije“, što su našli par ljudi srede, da podpišu tužbu. A oni? sastavili i sakrili se. Tako se svidilo vodji nad vodjima, došlacu, koji stare patres patriae vodi za nos, kud i kako hoće. Altroché Sinj sinjanom!

Iztraga je doduše izniedla na vidjelo nešto, što ne će ostat bez posljedica. Na komu će se pak izliti sva ona čorbina čorba, kazat će Svibanj. Inače laž je, i to bezočna laž, da je politički povjerenik Luger našao, gdje se u obćinskom Uredu protokoliraju izborni utoci obćinskih pristaša!

Revizija. Imamo i nju, ali ne vanrednu, već obćnu, zakonom propisanu, godišnju. Ne plašimo se je. Dovršit će i ona; a. kad dovrši i Z. Odbor pošalje, što bude imao, da opazi i naredi, prispodobit ćemo ju s onom Radčevom iz g. 1908, koju imamo u ruci u toliko prepisa, a nosi 78 stranica (brošura!), punih primjetba i ukora, na teret stare uprave. Revizor ne će naći, izvan samu jednu namirnicu, da su obć. upravitelji i časnici potegli cigle pare, što su za obćinske posle i potrebe odili u Beč, Sarajevo, toliko puta u Zadar; što su predsjedali seoskim zborovima itd; radili (poginuli vićenici) u obć. Uredu mješe činovnika za punu godinu dana (u 16 mjeseci). A oni iz stare uprave? po 105 kruna za ići u Zadar bez svrhe i potreba, itd; gradili zidove, puteve, priredjivali kuće, grabili obć. mušu itd. — sve na teret i štetu obćine!

Napadaji. Naša „ujedinjena opozicija“, ne bud' nas, ona napada svakoga, lko ne će, da svira u njezinor: vlasti, poglavara, pa napokon i revizora Zem. Odbora, A. Kisića!

Veseljje. Koliko su maleni pokazuje i to, što su na svu trublju raztrubili u prosti puk, da se novi poglavar upisao kao član njihove „Čitaonice“. Komedijaši!

Nagodbba. Govore i o njoj; pišu i rad nje u slavosrbskim novinam. Dolazili za to k načelniku i dva bivša prisjednika. Načelnik u načelu za se pristao, drug mu isto tako, ako pristaše stare narodne stranke razkrste se s t. zv. „demokratima“. Kazano im je i za što, jer inače nagodba ne bi urodila nagodbom. A oni, mješe odlučit se, gone mak na konac; a mi ćemo im dokazat, da im ne ima mjesto u Cetini — jednim, ni drugim.

Razmetanja. Razmeću se porukam i pismim pojedinih članova Zem. Odbora. Seljaci se krste i čude; a mi poručujemo našim vojdam opozicije: ne! lte scandalizare pusilost, jer bi stoga cetinskom puku moglo omrznut i ime narodno i hrvatsko. Ne ponizujte narodnu vrhovnu ustavnu vlast. Ako su vaši političko-stranački jednomišljenici, nije moguće, da su pali toliko nizko, a da vas uzmu u obranu pri obiru ljudi za upravu jedne autonomne narodne obćine!!! A to je vaš jedini ideal ili težnja!

Izborne pripreme — kod opozicije dovršile, a obćinska stranka nije konstituirala ni izbornog odbora. Opozicija već sustala i udarila u rekriminacije, tužbe, rječju vratila se s poljane na — hartiju; a obćinskoj stranki ne žuri se. Kad udre na polje, vas gospodo od opozicije, izdat će i noge i glava!

Čestit vam stari uzkr!

Glavosi obć. stranke.

Iz hrvatskih zemalja.

Razmirice u sušačkom obćinskom vieću. U sušačkom obćinskom vieću došlo je do poznatih razmirica radi izdanja koncesije automobilske vožnji, pa je u Zagreb bila poslana deputacija, da vladu sklone, da te zaključke sušačkog zastupstva ne potvrdi. Neki dan je na

Sušačku držana pučka skupština, u kojoj su izaslanici izjavili, da im je ban u Zagrebu obećao, te ne će potvrditi zaključke sušačkog obćinskog vieća. Toga radi vieće je dalo ostavku. Prihvaćen je zaključak, da se vlada zamoli, da imenuje svoga povjerenika.

Pregovori između Hrvata i Talijana u Istri. Pobudom šefa vlade Bienertha povoo je ministar unutrašnjih posala akciju, da dodje do sporazuma između Hrvata i Talijana u istarskom zem. saboru. U Beču je održana konferencija, u kojoj su Hrvate zastupali nar. zast. dr. Laginja i Spiničić, a Talijane predsjednik istarskog zem. sabora Rizzi i član zem. odbora Salata. Rezultat je konferencije provizorni sporazum, po kojemu se ima izraditi program za hrvatsko školstvo u Istri do opredieljenog roka. O ostalim spornim pitanjima pregovarati će se naknadno.

O pregovorima, koji su dne 6. i 7. ovoga mjeseca između istarskih Hrvata i Talijana vodjeni u ministarstvu unutarjih posala u Beču, izdan je ovaj communique:

„Pod predsjedanjem ministra unutarjih posala grofa dra. Wickenburga uz prisustvovanje ministra nastave grofa Sturgha, iršćanskog namjstnika kneza Hohenlohe, odsjednog savjetnog viteza Kanera i baruna Friesa, kao i pouzdanika obiju narodnih stranaka Istre, obdržavale su se 6. i 7. travnja konferencije, koje su se ticalle uređenja nekih visećih obćinskih i školskih pitanja u Istri.“

U svim pitanjima, koja su se u zadnje doba položaj u Istri znatno otežala, postignuto je podopnu suglasje. Odnosni sporazum bit će skorih dana predložen na odobrenje obim nacionalnim klubovima istarskog sabora.“

Pitanje barskog nadbiskupa. Odrcka oca Karduna, koji je prije 14 dana imenovan barskim nadbiskupom te se na toj časti zahvalio, nije u Rimu primljena.

Popunjenje mostarske biskupije. Na mjesto pokojnog biskupa mostarskog Paškala Buconjica predložen je na biskupsku stolicu mostarsku Franjevac dr. Lulić, koji sada boravi u Rimu.

Saziv hrvatskoga sabora. „Narodna Obrana“ donosi, da će se hrvatski sabor sastati početkom lipnja u novo pregrađenoj sabornici. Imala bi se nastaviti debata o zak. osnovi glede učit. beriva te neke agrarne osnove, koje ne bi nailazile na zapreke kod nijedne stranke. Ako ne bude radne većine, to će se sabor odgoditi i raspustiti.

„Srbobran“ iz ovoga izvodi, što se hrv. sabor ima sazavati baš u vrijeme zasjedanja srbskog narodno-krvkenog sabora, da ban dr. Tomasić ide za tim, da osigura ili sebi većinu u hrv. saboru ili radikalima u nar-krvkenom saboru, jer je deset zastupnika sam. stranke, koji su u obadva sabora.

Iz grada i okolice.

Sjednica uprave i vieća. U dogovoru sa članovima Poslovnog odbora, čast mi je sazavati za dan 27. ov. mjeseca sjednicu uprave, u Spjeltu, u 8 sata u jutro. Istoga dana i u istom mjestu nakon sjednice uprave držati će svoju sjednicu Vieće stranke.

Predmet i sjednici Uprave i sjednici Vieća: Izbori.

Zadar, 10. travnja 1911.

D. Ivo Prodan
predsjednik.

Čestit Uzkr! Svim našim cijenim predplatnicima, prijateljima, suradnicima i čitateljima želimo sretno Uzkrnuće lskrustvo!

Promjena vremena. Prekjuče nenadano, nakon nekoliko dana jaka i hladne bure, koja je podčejala na predbožično, a ne na pred-uzkrno vrijeme, udarila je kiša. Uobće ove godine promjene vremena su česte i vrlo osjetljive. Jučer i danas opet duva jaka bura.

Dolazak novog kotarskog poglavara. Novomenovani kotarski poglavar savjetnik Calebich prispio je na naš grad te je preuzeo uredu.

Ratno brodovlje u našoj luci. U sriedu prispjelo je ratno brodovlje u našu luku te se sastoji od 5 velikih brodova: „Karl VI.“, „Sigetvar“, „Magnet“, „Blitz“ i „Velevit“, te od flotile od 12 torpedača. Zapovjednik je Louis Hawel. Brodovlje ostage do poslje uzkrskih blagdana.

„Hrvatski Sokol“ u Šibeniku priredjuje na uzkrni ponedjeljak 17. t. m. druževnu zabavu sa sledjećim rasporedom: I. „Zastupničke radosti“, šaljiva igra u 2 čina od N. Kos-a.

(Nastavak u prilogu.)

Lica: A. Treputić, bogati trgovac, sabor, zast.; g. J. Dellagiovanna; Maca, njegova Iranjenica; gđica. I. Grubišić; Vilko Ljubović, njegov knjigovodja; g. R. Delfin; Gjuro Treputić, daleki rođak A. Treputića; g. F. Delfin; Kum Šoštar Mikolić, g. K. Novak. Čin se zbiva u Zagrebu, u kući A. Treputića u pokladno vrijeme. — II. Plesni vienič. U međujučnim udara orkestar „Hrvatskog Sokola“. Početak u 8 i pol u večer.

Opera u kazalištu Mazzoleni. U nedjelju talijansko operno društvo dava u kazalištu Mazzoleni prvu predstavu — u dobrotvorne svrhe — sa Verdijevim „Rigolettom“. Direktor orkestra je. R. Patucchi.

Koncert u „Velebitu“. Vojnička glazba 22. pukovnika iz Zadra priredjuje u nedjelju i ponedjeljak birane koncerte u „Velebitu“.

„Šibenska Glazba“ udarac će na uzkrasni ponedjeljak 17. t. mj. u obć. perivoju eventualno na Malom Trgu sljedeći program: 1. * * * Koračnica. 2. Bellini: Overtura k operi „Norma“. 3. Zajc: Velika fantazija iz opere „Nikola Šubić Zrinjski“. 4. Čajkovsky: Velika fantazija iz opere „Pikova Dama“. 5. * * * Koračnica. Početak u 11 i pol prije podne.

Obhod velikog Petka. Sinoć kao po običaju bio je krasan obhod velikog Petka. Obhod se uputio od stolne crkve te glavnom ulicom, ulicom sv. Ivana te kroz pobočne ulice povratila u glavnu i odatle opet u crkvu. Sudjelovanje pobožnoj bilo je mnogobrojno, svi prozori na kućama razsvjetljeni i nakičeni. Sudjelovaše obe glazbe u gradu.

Naši članci. „Lovačko ribarski viestnik“ prenio je u čljesti naš članak pod naslovom: „Budući ribarski nadzornik“, te više vijestica što se odnose na ribarstvo.

Skupština. U došasti utork bio će u našem gradu skupština za osnucē „Korališko-ribarske zadruge“. Između uvaženihih krugova za ovu skupštinu pobudilo se je osobito zanimanje, a i pravo je, jer bez zadruge, ovaj obrt bio bi nam osudjen na vjekovitu propast. Izvijestiti ćemo.

Lipe slike. U našem gradu već poznati diletant u slikarstvu, g. Piwonka, ponovno je izložio u dućanu g. Delfina cilji izbor svojih vrlo liepih slika. Slike su što akvareli što na ulju. Skoro sve prikazuju pojedine predjele našeg Šibenika. Akvareli su mi osobito dobro uspjeli, jer je znao ukusno i vjerno porazmjetiti boje. Akvareli prikazuju sad seosku idilu, gdje su ševarate kolibe i zagorska lica vrlo vjerno prenešeni. Zagorski vinotoča je uspjela stvar, a osobito se sviđa zagorska primitivna kuhinja sa samo nekoliko posuda. Dalje u akvarelu ima dva odlomka iz Doča. Stolna crkva je vrlo dobra radnja pogledom s mora. Ima i prizor na moru. Portret jedne djevojčice u akvarelu je vrlo dobro uspio. Ima i nekoliko uljnih slika, medju kojima izdiče nekoliko

karakterističnih tipova šibenskih, morsku liniju sa obligatnom barkom. Kod ove slike more je vrlo dobro uhvaćeno i sigurnom rukom niansirano svako i najmanje njegovo mrezkanje sa odsjedom sunca.

Osim ovoga vidili smo i nekoliko liepih slika na svili. Kako čujemo, u gradu se mnogi zanimaju za ovog vrednog diletanta, koji sprema još i nekoliko veći stvari.

Pokrajinske vijesti.

Naslovni Kninski biskup i Kninska crkva. Knin, 11 travnja. Današnjim vlakom došao nam je u posjete Dr. Josip Langi, posvećen biskup Kninski iz Varadina u Ugarskoj sa društvom monsig. Aleksandrom Novoty, direktorom varadinskog gimnazije i konservatorom monsig. D. Fr. Buličem. Došao je baš tom namjerom, da vidi i da pozdravi Kninsku crkvu, uz čiji je naslov posvećen biskupom. Iz daleka se je potrudio na ovo hodočašće, ali biedan čovjek povratio se je razočaran, jer je Kninska crkva zatvorena, te u nju nije niti mogao ući; tek što ju je vidio proviriv glavu kraj velikog oltara. Kako sav svijet tako i presvijeli gosti nisu se mogli čudom načuditi, da se može naći jedan tobože europski grad s poglavarstvom i svim ostalim vlastim u velikoj nedjelji sa zatvorenim crkvama, a da ne ima ijedne druge pa i najmanje kapelice za službu, a još više ostadoše zabežeknuti, kad im se je kazivalo, da se crkva u ovom stanju nalazi ima deset godina; da se je više dodijalo molbama za popravak, — da je u tome smislu bilo više upita na saborim; da se je napokon moralo broj javljati na carsku kancelariju u Beč itd. Napokon bila se je počela jesenas popravljati, kad iznenada radja se opet obustavlja, jer tobože, da je pogriješno započeta, i crkva opet zalegla zatvorena. Baš je liepi pojam mogao s obom ponieti varadinski biskup u Ugarsku o kulturnoj upravi naše Dalmacije!

Jezične neurednosti na lučko-zdravstvenom poglavarstvu u Zadru. Primamo iz Zadra: Otkad je lučkim poglavarom g. barun Rossi, opažaju se pri ovom uredu razne pojave, koje zaudaraju strancarenjem i politiziranjem. Na primjer opazio smo, da su tablice na svim uredovnim sobama promijenjenim redom postavljene. Sada naime naslovi svi su na prvom mjestu talijanski, a onda tek hrvatski, česa prije nije bilo. Ova promjena nastala je novom godinom pod novim poglavarom. Ovo izgleda, kao da je maslo zlozuda na tom uredu, zagriženog talijanaša Pericha, koji je zamjenikom poglavara takodjer talijanaša. Istodobno doznajemo, da se na tom uredu dopisuje i uređuje samo talijanski. Čak se odgovara na službene spise hrvatski napisane, talijanskim jezikom. Ovakove stvari moraju prestati, jer su preveć sramotne, te se nadamo, da će ova prva opo-

mena vriediti. „Hrvatska Kruna“ se o strancarskoj talijanaškoj eri dosta pozabavila, te se svi opravdano nadaju, da će se jednom prestati sa ovakvim izazivima.

„Juppe culotte“ u Kaštelima. Donja Kaštela, 9. travnja. Danas se je na šetnji pojavila gospodjica K. u „Juppe culotte“ i bila je od občinstva simpatično pozdravljena. Gospodjica je u družvu jedne dame i jednog kavalira mogla nesmetano promienitati u Stare i Novome, a desno i lijevo primala je izraze povladjivanja, dočim niti iz daleka da bi netko bio ma i sa jednim znakom pokazao kakove protivštine.

Književnost i umjetnost.

Zyr Xapula (Zr. Vukelić): **Humoristične pripoviesti** izašle su prije nekoliko dana kao poseban svezak „Humoristične knjižnice“. Zyr Xapula je jedan od najpoznatijih hrv. humorista i njegove će humoreske uvjereno smo naći mnoštvo zahvalnih čitatelja. Naslovni listi donosi karikaturu autorovu od B. Petrovića. Cijena samo 36 filira, a prodaje se u svim knjižarama i trafikama. Nedavno su u „Humorističnoj knjižnici“ izašle humoreske i satire najboljih francuzkih humorista s predgovorom A. G. Ma to ša. a poslie humoreske od Ben Akiba Nušića.

Predpiata na 24 svezaka samo 5 K. a šalje se na: „Humorističnoj knjižnici.“ Zagreb. Iza svakog svezka prevoda sledi po jedan svezak originala. Kroz sve brojeve izlazi humoristični roman „Obćinsko diete od Ben Akibe.“

Razne vijesti.

Kandidiranje za zastupnika. Kandidiranje za zastupnika je prolazna, no veoma pogibeljna bolest.

Pojavlja se epidemično, kad se razpišu novi izbori, a zarazi osobe koje su od naravi sklone tim bolestima. Razvija se veoma naglo, držeći dotičnu osobu veoma dugo u velikoj vrućici.

Neki se razbole tom bolešću kadkada, a neki boluju cijeli svoj život. Ima i takovih, koji zadobiju jednoc tu bolest, postaju sretni u toliko, da nikad više ne obole.

Simptomi te velike i pogibeljne bolesti prilično su svakom poznati, te je poradi toga sama dijagnoza — lahka stvar.

U prvo vrijeme opaža se u bolestnika stanovito ugrijanje ili oduševljenje, koje raste sve više i više čim je bliža kriza t. j. izbori. Bolestnik riedko leži u postelji, nemože na jednom mjestu duže vrijeme sjediti, trči s jednog mjesta na drugo, ni u noći nema mira, jede i pije nereditovito, zanemaruje svoje zanimanje i dužnosti te pokazuje najrazličitije strasti.

Medju te strasti ubraja se i razbijanje novaca, koja je u tom abnormalnom položaju

razumljiva, no koja vodi do zlog svršetka — do proglašenja rasipnosti sa poznatim posljedicama. Taj strah prelazi i granice pristojnosti, jer često baca ne samo svoj novac, nego i tudji, a da se lakomijšeno zadužuje — razumije se.

Druga i veoma zanimiva strast u toj bolesti je ta, da je sa svakim neobično uljudan i suretljiv. Bolestnik se svakom ljubezno smješka, svakom se najpriznijiše kljanja, što više — i posve nepoznatim osobama. — Obeća štošta koli u svoje toli u tudje ime, bije se u prsi, prikazuje se osobito iskrenim i — vrlo mnogo govori.

Bolestnik trpi na utvaranju, da ga tko progoni, te s toga mnogo trpi. Ponajviše se boji svoga „kontrkandidata“, t. j. čovjeka, koji boluje od isto takove bobesti i što je najgoro želi isti mandat, koji i on. Boji se dakle njega i njegove stranke, te mu se uvijek pričinja da ga netko ubiti hoće.

Zaljubljuje se naprotiv u t. zv. izborne hijene, kojima se povjerava, s kojima se dogovara, kojim otvara svoje srce i listnicu, no kojih se kao vatre boji.

Još jedna strast je trćkaranje. Leti s jedne skupštine na drugu, iz tiskare u uredništvo, iz uredništva k hijenama, od hijena u tiskaru, iz tiskare k stranci i tako naokolo kao pas oko svog repa, kad ga što ujede.

Sirota čovjek boluje na taj način sve do izbornog dana, u koji njegova bolest dolazi do najvećeg vrhunca. Tog dana je ako nigda podpuno abnormalan, smeten, počinja razne gluposti, dok na svršetku svega toga — ne propanel.

Poslie toga je rekonvalescent i čeka na drugu priliku, kad će i opet morati od te iste bolesti trpjeti, da i opet — propadne.

I ovi se zovu: Vječni Kandidati ili Sudbina Jarac. S. K.

Kinezke ulice. U Pekingu ima ulica sa vrlo „originalnim“ nazivima. Tako se jedna zove „ulica sretnih vrbaca“. Druga ima miroljubivo ime „ulica vječnoga mira“. Sličajno je baš ova ulica najvažnija i najbucjnija. Rieč „posluš“, kao oznaka ulice, djeluje malo čudnovato. Osim prometne ulice „kameniti ulic“ ima kitajski glavni grad i „barbarsku ulicu“, tako nazvanu u počast Evropejaca. I brojna vrata Pekinga imaju čudne za nas nazive. Tako se jedna zove „vrata nepokolebive nevinsti“.

60.000 novih zvezda. Miljarder Andrew Carnegie darovao je prekrasan ogromni dalekozor za zvezdarnicu na Mount Wilsonu u Kaliforniji, s kojim su astronomi u veoma kratko vrijeme pronašli 60.000 novih zvezda.

Idilični odnošaji štampe. Baš idilični odnošaji što se tiče novinstva vladaju na liepom otoku Tahiti u Tihom Oceanu, koga je tako liepo opisao Pierre Loti. Na čitavom otoku su samo jedne jedine novine „La France Australe“. Na čelu lista su uve utjeljivije rieči: „Izlazi samo onda kada je — potreba“.

Povjest grada Šibenika.

Piše pop Petar Kaer.
(Nastavak).

To se odurno, nepokorno i tvrdoglavo postupanje šibenskog svećenstva daje, ako ne opravdati, a ono barem donekle razumati.

Usljed kasnije pronađenih i objelodanjenih izprava iz Vatikanskih arkada, za koje rek bi, da nisu znali ni Lucio ni O. Farlati, doznajemo, da Šibenčani poslie nego su javno radili, da se odiece od trogirske biskupije, videći, da taj odgovor nije im ništa mogao pomoći, prilično, nagovoreni od istoga spljetskoga nadbiskupa, a potaknuti od bibriskih knezova, počese potajno raditi oko S. Stolice, da bi od nje dobili ono, za čim su od davna težili i tako se očajno borili.

Uz dobre i zakonite razloge što su ih mogli prikazati u Rim, nešto su takodjer iznieli, što nije bilo niti istinito niti temeljito samo da dostignu svoj cilj.

Rek bi zato, da odmah iza one podaničke izjave podpisane u Spljetu (11/10. 1252), šibensko svećenstvo bilo se sakupilo na zbor i odabralo za svoga biskupa nekoga Stjepana, te taj zbor i imenovanje poslalo na potvrdu spljetskomu Prvostolniku, koji ne htijuci ga potvrditi, oni se obratiše papi Inocenciju IV., moleći ga, da on na to uoblasti Prvostolnika.

I upravo na 15. svibnja 1253. papa piše spljetskomu nadbiskupu Rugieru sljedeće pismo: „Ljubljani sinovi kaptola šibenske crkve svojom molbom javljaju nam, da oni, budući im crkva ostala bez pastira, utanačivši dan sastanka za odabiranje novoga, po običaju, zazvašći milost Duha Svetoga, odabraše Stjepana nadpopa one crkve i) za svoga biskupa i pastira, a da ti kao Prvostolnik nisi ga htio potvrditi, s razloga, da, kako kažu, bilo je prošlo preko dvadeset godina, da ona crkva ne imadjaše pastira, pa za to, da to

U) ako nije to poznati Staniša, valja da je on bio umro i da na njegovo mjesto odabraše toga Stjepana prvo za nadpopa, pak za biskupa.

imenovanje nami pripada. Toga radi molio nas je rečeni Kaptol, da bismo Mi oćinskom brigom za to se zauzeli“.

„Ako je tako, naredjujemo: da izvidiš način izbora, istinitost nastojanja birača i zaslužnost odabranoga, te ako nadješ, da je izbor pao na osobu kanonično sposobnu i akoprem je stolica od tolika vremena izpražnjena, sa svim tim nastoj odabranoga potvrditi“.

Na temelju te papine poslanice šibensko svećenstvo moglo se je umišljati, da u Rimu načelno nije bilo protivštine, da u Šibeniku bude biskup i da ga mogu oni sami odabrati, po tomu, da nisu bili dužni pokoravati se trogirskomu biskupu, ni uvažavati njegova izobćenja.

Nego rek bi, da je stvar tekla sasvim sporo ili tajno, jer od nadnevka papine poslanice (15. 5. 1253.), dok se je za istu doznalo u Trogriu (4. 4. 1254.) prodje blizu godinu dana.

Netom se u Trogriu doznalo za papino pismo, zavlada u svima veliko ogorćenje i strah, da ne bi Prvostolnik na temelju istoga potvrdio imenovanje i posvetio nadpopa Stjepana za šibenskoga biskupa.

Zato brže bolje Tregran sakuplja oko sebe cio svoj Kaptol, te složno izaberu nekoga Petra Kalcu, doktora prava iz Trevisa, tada u Trogriu i kaptolskog Primancera Gušnju udjelujući im punomoćje, da podju u Spljet i da na ime cieloga kaptola i biskupa najobilježnije prosvjeduju pred spljetskim nadbiskupom, da će se oni uteci sv. j. papi, ako bi se on po čemu usudio posvetiti odabranoga biskupa, ili potvrditi njegovo imenovanje, ako je zbilja u Šibeniku bio izabran; prosvjedujući pred istim nadbiskupom prot imzamljenomu papinom pismu, ako je u istinu bio izdan.

Nadbiskup Rugier potvrdi prosvjediteljima, da je zbilja primio papino pismo, ali da nije im ga mogao izručiti, jer da ga je već poslao bio kralju.

Sada punomoćnici biskupa i kaptola otpu-tovaše ravno u Rim, da prikažu papi pravo stanje spora izmedju šibenskoga svećenstva i trogirskega

biskupa. Papa na to svojim pismom od 11. srpnja 1254. dade nalog zadarskomu nadbiskupu, skradinskomu biskupu i ninskomu nadpodu, da izvide, izpitaju i prosude priepor, a u slučaju, da ne bi mogli ništa učiniti kroz tri mjeseca, da imadu cielu parbu njemu dostaviti.

Što su papini povjerenici učinili u tom poslu, ne možemo kazati, jer nisu nam se sačuvali spisi, koji se na to odnose.

Trogirani obratiše se takodjer kralju, moleći ga, da ih brani od otimaćine njihovih poljskih posjeda i da prisili Šibenčane, da plate dužne desetine biskupu. Kralj iz Strigonje na 17. listopada 1254. odgovara im, da je za sve to dao shodne naredbe svomu banu Stjepanu, koji da će svaku urediti po pravici.

God. 1255. na 18. listopada, občina, nadpop i kaptol grada Šibenika poslaše u Rim dva zagovaratelja Petra kanonika i sudca grada preporukom stožerniku biskupu palestrinskomu Stjepanu, kojim ga mole, da ih primi pod svoju zaštitu i da im pomogne izposlovati kod sv. o. pape, tada Aleksandra IV., da dobiju vlastitoga biskupa.

Važna je ta pergamenta i stoga, što o njoj vise dva pečata: na jednomu okolo porspra sv. Mihovila na gradskim zidinama stoji latinski nadpis, koji kaže:

† PEČAT OBĆINE ŠIBENSKE.

na drugomu pečatu nadpopovskim, prilika je sv. Jakova apoštola, a okolo njega latinski nadpis: † PEČAT DRAGOMIRA ANADPOPA ŠIBENSKOG

Šibenski poslanici u Rimu dobiše od sv. o. pape Aleksandra IV. pismo za spljetskoga nadbiskupa. Papa u tom pismu ponavlja doslovce ono, što je bio pisao njegov predšastnik Inocenciju IV. te mu naredjuje, da imenovanje Stjepana potvrdi za šibenskoga biskupa.

Te iste godine umre trogirski biskup Tregran, gorljivji branitelj prava svoje crkve i biskupije, neustrašivi borio protiv šibenskomu svećenstvu, od kojega je bio dosta gorkih progutao.

18. Nastavak borbe pod biskupom Kolumbanom.

Dolazkom novoimenovanoga biskupa Kolumbana na trogirsku stolicu (1256.) rek bi, da se je šibensko svećenstvo nešto bilo umirilo, i sa svojim se biskupom pomirilo, jer isti biskup izprosi od sv. o. pape, da im bude oprošteno i da bude dignuto s njih izobćenje i obustavljenje, na što papa uz neke uvjete pristane.

Za sedam godina nije se pomutio mir izmedju šibenskoga i trogirskega svećenstva, ali za to nisu Šibenčani odustali bili od svojih namjera i zahtjeva.

Budući umro nadpop Stjepan (Stanimir?), šibenski kler g. 1263. odabra mu za nasljednika nekoga Stanka, koji se drugičje i Konrad zvaao, pa podjoše u Trogir, da im ga biskup potvrdi.

Nego pošto se na isto mjesto bio natjecao i šibenski džakan Mihovio, koji bijaše tada odsutan, biskup, osudom od I. svibnja 1263. odgodi potvrditi, dok se Mihovio povratio.

Sutradan Šibenčani utekoše se proti tom osudi spljetskomu nadbiskupu, koji uvaži priziv i pobije osudu trogirskega biskupa, te tako ostade Stanko potvrđen za šibenskoga nadpopa.

Pedeset godina neprekidne borbe, neposlaha, dapače najodurnije oportnosti zakonitomu starešini, svevoljnjog i protuzakonitog nameñanja i imenovanja posebnoga biskupa, nepokornosti istim papinim naredbama, k tomu podjarivanje gradjanstva, povladjivanja i podupiranja bibriskih knezova, popustljivost spljetskoga Prvostolnika, koji je mrio na Trogirane, uzasnio je uplivalo na stegu i čudorednost šibenskoga svećenstva, koje na veliku sabilazaj vjernika bilo se odalečilo od crkvenih propisa, te je živjelo upravo raztreseno i razkalašeno.

TISKANICE

za občine i župske urede
dobivaju se uz vrlo nizke cijene u

Hrvatskoj Tiskari - Šibenik

(Dr. Krstelj i drug).

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU
I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA
INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DE-
VIZE SE PREUZIMLUJE NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA
SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE
- - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - - -

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERET-
NICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE.
PRODAJA SREĆKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE.
OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVI-
ZIJA SREĆKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA. BEZPLAT-
- - NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - - -

Velika tvornica tjestenine i mlinice za raznu hranu.

Pomoću najmodernijeg motora
proizvadjaju svake vrsti ovog je-
stiva od najboljeg marsejskog
griza kao i od dobrog i najfinijega
::: pšeničnoga brašna. :::

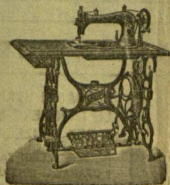
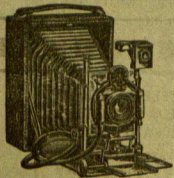
**Tvrđka Ivan Šupuk i brat
Šibenik**

Knjižara i papirnica

Ivana Grimani-a - Šibenik

preporuča p. n. občinstvu svoj veliki izbor hrvatskih, njemačkih, taljanskih i
francuzkih knjiga, romana, slovnica, rječnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga,
uredovnog papira, elegantnih listova za pisma i razglednica. Prima predplate na sve
hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem
u kuću — Velika zaliha svakovrstnih topljivih, cviker-naočala od najbolje vrsti
leća u svim gradacijama.

Vanjske naručbe obavlja kretom pošte.

Skladište fotografskih aparata i svih nuzgednih potrebitina. — Preuzimlje naručbe
svakovrstnih pečata od kaučuka i kovine. — Skladište najboljih i najjeftinijih
šivaćih strojeva „Singer“ najnovijih sistema.

Velika tvornica voštanih svieća na paru Vladimir Kulić - Šibenik

Preporuča svoje proizvode p. n. gg. župnicima, crkvinarstvima
i bratovštinama.

Nagrađjena prvorazrednom diplomom i zlatnom medaljom
na rimskoj izložbi poljodjelstva i obrtnih proizvoda.

Hrvati! Pomozite „Družbu sv. Ćirila i Metoda“!

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

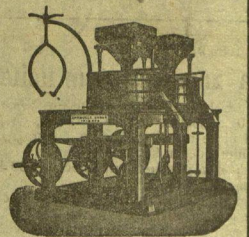
- ANTE ZORIĆ — ŠIBENIK — (DALMACIJA). -

Tvornica je uredjena sa svim potrebnim strojevima
Izradjuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama.
Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste.
Ciene su vrlo umjerene, te domaći potrošici ne će
imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe
se iz vana.

- - NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. - -

Najbolje žitne mlinove,

uljarske strojeve, motore, gospodarske
strojeve u najboljoj izradbi i najjeftinijoj
izvedbi, odgovarajuće svakom tlu, pod-
pune opreme za obrtnička i industrijalna
poduzeća postavlja i prodaje najjeftinije
i najbolje

TEHNIČKA POSLOVNICA EMANUEL I OSKAR KRAUS

TRST, Via San Nicolo 2/c.

Tražite proračune i cjenike badava.

Dopisivanje hrvatski, taljanski, njemački i slovenski.

HRVATSKA TISKARA

(Dr. KRSTELJ i drug - ŠIBENIK)

IZRADJUJE SVE TISKARSKJE PO-
SLOVE VRLO UKUSNO, A UZ NAJ-
UMJERENIJE CIENE.